

مجموعه کتاب‌های
علامه حلی

فرهنگ و هنر هفته

• حامد رحیم پور • مهدی امامی

مجموعه کتاب‌های علامه حلی

فرهنگ و هنر هفتم

• حامد رحیم پور

• مهدی امامی

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
کتاب

سرشناسه : رحیم پور، حامد، ۱۳۶۹
عنوان و نام پدیدآور : فرهنگ و هنر هفتم
مشخصات نشر : تهران: انتشارات حلی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری : ۱۲۰ص: مصور(رنگی)، جدول(رنگی)، نمودار (رنگی)؛ ۲۲ × ۲۹ س.م.
فروست : مجموعه کتاب علامه حلی
شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۴۰-۸۶-۲
وضعیت فهرست نویسی : فیپای مختصر
یادداشت : فهرستنویسی کامل این اثر در نشانی: <http://opac.nlai.ir> قابل دسترسی است.
شماره کتابشناسی ملی : ۴۹۱۹۹۲۷

عنوان کتاب : فرهنگ و هنر هفتم
ناشر : انتشارات حلی
مؤلفان : حامد رحیم پور، مهدی امامی
همکاران تألیف : حامد مشفق، ستار ولی نژاد، حسام خلعت آبادی، سپهر و کیلی، علی کنشلو، علیرضا احمدیان، کسری جاویدان، مهدی برمه، ایمان تقدسی
صفحه آرا : عاطفه قلیچ خانی
طراح جلد : عاطفه قلیچ خانی
تصویر ساز : محمدحسین صفدریان
هماهنگی : سمیه سادات فاطمی
سال چاپ : ۱۴۰۱
نوبت چاپ : ششم
شمارگان : ۱۵۰۰ جلد
قیمت : ۸۷۰۰۰ تومان
شماره شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۴۰-۸۶-۲

تهران، خیابان انقلاب، میران فردوسی، ابتدای کوچه براتی، پلاک ۱۶ ول ۱۴

تلفن دفتر مرکزی: ۵-۸۴۴۴۴۳۱۴

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

هیچ شخص حقیقی یا حقوقی حق برداشت تمام یا قسمتی از اثر را به صورت چاپ، فتوکپی، جزوه و مجازی ندارد.

متخلفان به موجب بند ۵ از ماده ۲ قانون حمایت از ناشران تحت پیگرد قانونی قرار می گیرند.

پایب
براتی

درس اول: مشاهده	۱۱	فصل ۱ طراحی و نقاشی	
درس دوم: آموزش اصول...	۱۶		
درس سوم: نقاشی	۳۲		
درس چهارم	۲۸		
درس اول: عکاسی چه بود و...	۳۵	فصل ۲ عکاسی	
درس دوم: قالب بندی و سوژه	۳۹		
درس سوم: نور و نورپردازی	۴۳		
درس اول: آشنایی با اصطلاحات ...	۵۲	فصل ۳ خوشنویسی	
درس دوم: آشنایی با ویژگی‌ها و ...	۶۰		
درس سوم آشنایی با ویژگی‌ها و ...	۶۴		
درس چهارم: تشخیص خطوط	۶۷		
درس پنجم: مشق خوشنویسی	۷۰		
درس اول: آشنایی پایه با هنرهای سنتی	۷۶	فصل ۴ هنرهای سنتی	
درس دوم: نگاهی به اصول و عناصر	۸۰		
درس سوم: قالی بافی	۸۳		
درس چهارم: اصولی سفالگری کنیم	۹۰		
درس اول: صدا در هنر	۱۰۰	فصل ۵ هنرهای آوایی	
درس دوم: ریتم و ملودی	۱۰۲		
درس سوم: رنگ و شکل و ...	۱۰۴		
درس اول: اصطلاحات، نیروهای فعال	۱۱۲	فصل ۶ هنرهای نمایشی	
درس دوم: عناصر هنرهای نمایشی	۱۱۷		
درس سوم: اصطلاحات، نیروهای فعال	۱۱۹		

پیشگفتار

با نرم افزار موبایل «کتاب زنده» دیده شود.

مقدمه مؤلف

همه بخوانند!

هنر باید و فضل و دین و کمال
که گاه آید و گه رود جاه و مال

پای در هر جای این مرزوبوم که بگذاریم، هر آینه با دنیایی از ذوق و سلیقه و هنر مواجه ایم. هنری که گویا صدها و یا هزاران سال است با زندگی این ملت آمیخته شده. میراثی گران بها از گذشتگان و امانتی ارزنده و بزرگ برای آیندگان. لذا لزوم آموزش هنر و ترویج آن در سنین مختلف امری است انکارناپذیر.

کتابی که پیش رو دارید به منظور آموزش هرچه بهتر درس فرهنگ و هنر در پایه هفتم تألیف شده است. محتوای کتاب بر پایه کلیات درون مایه کتاب درسی استوار است؛ اما مؤلفین با توجه به لزوم کاربردی بودن آموزش های ارائه شده، تغییرات مفیدی در شیوه ارائه دروس، آموزش مفاهیم و طراحی تمرین و پروژه ها ایجاد نموده اند. این تغییرات به همراه اطلاعات مفید دیگری که به محتوای کتاب درسی افزوده شده، به تولید یک اثر جامع و کامل در حوزه آموزش هنر منجر گردیده است.

اهداف گروه تألیف در تدوین این کتاب، عبارت اند از:

◆ آشنایی دانش آموزان با انواع رشته های هنری (نه صرفاً یکی دو هنر مرسوم و سنتی)

همان گونه به خاطر دارید در سال های نه چندان دور، آموزش هنر صرفاً به دو رشته نقاشی و خوش نویسی محدود می شد و آموزش، آشنایی و استعدادیابی در سایر رشته های هنری عملاً از بین می رفت. با توجه به تغییرات گسترده کتاب فرهنگ و هنر در سال های اخیر، آموزش هنر در چند شاخه مختلف مورد توجه قرار گرفته و شرایط آشنایی دانش آموزان با آن ها فراهم آمده است. ما نیز در این کتاب سعی کرده ایم آنچه برای آشنایی دانش آموزان و پیدا کردن علاقه و استعداد آن ها در گرایش های مختلف لازم است، جمع آوری گردد و به طرق مختلف شرایط ورود آن ها به زمین واقعی هنر را برایشان فراهم سازیم.

◆ آشنایی با اصول اولیه رشته های مختلف هنری

علاوه بر آشنایی اجمالی با هنرهای مختلف، به این مهم بسنده نکرده و از آموزش اصول اولیه هر یک از آن ها نیز غافل نبوده ایم. با استفاده از منابع علمی معتبر و ساده سازی مسائل پیچیده هنری به کمک صاحب نظران هر رشته، امکان دستیابی دانش آموزان به اصول اولیه آن ها فراهم شده است.

◆ افزایش خلاقیت، کاربردی کردن و مسئله محوری با رویکرد پروژه محور

نحوه طراحی تمرین های فصل با رویکرد افزایش خلاقیت و نوآوری و مناسب برای تمام سطوح هنری است. به نحوی که هر دانش آموز متناسب با استعداد و توانایی اش می تواند از آن ها بهره مند گردد. طراحی پروژه های مناسب و جذاب که منجر به تولید یک محصول هنری خواهد شد، فضا را برای سنجش توانایی ها و اندوخته های هنرمندان جوان مهیا خواهد ساخت. پروژه های انتهایی هر فصل، علاوه بر قالب، محتوا را نیز به چالش می کشد و از دانش آموز می خواهد اثری دغدغه مند و ترجیحاً محتوا محور ارائه دهد.

همه بخوانند، دانش آموزان بیشتر!

این کتابی که الان در دست شماست کلاً کتاب خوبی است؛ یعنی یک جورهایی کارتان را راه می‌اندازد آن هم به چه خوبی! سعی کردیم هر چیزی را که به دردتان می‌خورد در آن بنویسیم و برایتان بیاوریم. اما هر فصلی برای خودش داستانی دارد و هر داستانی مقدمه‌ای. یک نگاهی ببیندازیم به آنچه می‌خواهیم بگوییم و آنچه باید داشته باشیم:

♦ فصل هنرهای تجسمی: بخش هنرهای تجسمی در کتاب درسی سه فصل طراحی، نقاشی و عکاسی است که هر کدام دنیای خودش را دارد و لوازم و وسایل خودش را می‌خواهد. البته دنیای نقاشی و طراحی خیلی به هم بی‌ربط نیست. برای هر کدام از این فصل‌ها، تمرین‌ها و پروژه‌های مجزا طراحی کرده‌ایم. البته به دلایل زیادی، طراحی و نقاشی را باهم آموزش می‌دهیم که در این بخش به مشکل نخورید و عکاسی را هم جداگانه و مفصل.

آنچه لازم داریم: مداد، پاک‌کن، تراش، کاغذ سفید A4، پوشه A4، مداد رنگی (6 رنگ کافی است) - موبایل (دوربینش فقط) یا دوربین عکاسی

♦ بخش خوشنویسی: شما را نمی‌دانم اما ما که فکر می‌کنیم خوش‌نویسی یکی از جذاب‌ترین هنرهای دنیاست. ماهم انصافاً سعی کردیم در آموزشش سنگ تمام بگذاریم. لطفاً این بخش را با پیگیری و حوصله دقت به سرانجام برسانید. خوشنویسی در کتاب درسی دو فصل و در این کتاب پنج درس دارد؛ که هر کدام برای خودش تمرین‌های جدا و درنهایت کل بخش یک پروژه دارد.

آنچه لازم داریم: خودکار - کاغذ - قلم - دوات - لایقه - مرکب مناسب.

♦ بخش هنرهای سنتی: هنرهای سنتی هم مانند هنرهای تجسمی در کتاب درسی سه فصل دارد که واقعاً این سه فصل کاملاً از هم جداست: طراحی سنتی، گلیم‌بافی و سفالگری! هر سه فصل را توصیه می‌کنیم که مطالعه کنید و تمرین عملی آن و پروژه‌های جذاب انتهایی فصل را انجام دهید. نوع روایت این بخش جذاب است و حتماً خوشتان می‌آید. آنچه لازم داریم: مداد، مقوا، کاموا، چنگال، گل، خط کش و... (بر اساس پروژه انتخابی تون، وسایل موردنیاز، تغییر می‌کند.)

♦ بخش هنرهای آوایی: این دو بخش آخر در کنار فصل عکاسی در بخش اول، هنرهای به نسبت مدرن کتاب درسی شما به حساب می‌آیند. ما هم سعی کردیم ضمن آموزش هنرهای آوایی با ادبیاتی جدید، شما را با کاربردهای مختلف صدا در هنر، نرم‌افزارهای پرکاربرد و فضای واقعی این هنر در جامعه آشنا کنیم.

آنچه لازم داریم: ابزار ضبط صدا - رایانه با نرم‌افزار معرفی شده

♦ بخش هنرهای نمایشی: در هنرهای نمایشی هم مانند هنرهای آوایی، به آشنا کردن شما با شاخه‌های مختلف آن پرداختیم و سعی کردیم با تعریف پروژه‌ها و تمرین‌های منطقی و هدف‌دار، امکان استعدادیابی در این هنر جدید و خوش‌نام را برای شما فراهم کنیم.

آنچه لازم داریم: لباس و گریم مناسب در صورت نیاز و متناسب با متن نمایشنامه.

شرایط درس هنر را باید از همه درس‌های دیگر جدا کرد. هیچ‌گاه نمی‌توان کتابی را نشان داد و گفت هر کس این کتاب را بخواند قطعاً تمام اصول فلان هنر را آموخته است و دیگر یک هنرمند شش‌دانگ است. آموختن هیچ هنری بدون ممارست، پیگیری و تلاش و تمرین امکان‌پذیر نیست و همت ما هم در تدوین این کتاب صرفاً به منظور آشنایی و استعدادیابی شما در گرایش‌های مختلف هنری است. امیدواریم این کتاب سرآغاز خوبی برای زندگی هنری شما عزیزان باشد و در آینده‌ای نه‌چندان دور شما را بر قله‌های فرهنگ و هنر این مرزوبوم، درخشان ببینیم.

همه بخوانند، معلمان بیشتر!

همکار گرامی!

کتاب حاضر علاوه بر تأمین تمام مطالب کتاب درسی فرهنگ و هنر، شامل مطالب آموزشی و محتوای تولیدشده جذاب در راستای افزایش میزان کاربرد و کارایی می‌باشد.

در بخش‌های هنرهای تجسمی و هنرهای سنتی، کتاب درسی، به معلمان محترم، اجازه انتخاب بین یکی از دو فصل نقاشی و عکاسی و همین‌طور گلیم‌بافی و سفال‌گری را داده است. با توجه به اینکه در سال هشتم، کتاب فقط دو بخش هنرهای تجسمی و خوشنویسی را دارد و اختیار هم بین انتخاب بخش‌ها نیست و دوباره در سال نهم، اختیار در ارائه فصول برای دبیران محترم هنر، مطرح گردیده است، مناسب دیدیم، همه مباحث را در این کتاب، به دانش آموزان آموزش دهیم. در این بین البته با کمی کاهش از تعداد دروس هر فصل، به طرح درس جامع کل سال نیز نزدیک شده‌ایم تا بتوان تمام مباحث این کتاب را در یک سال تحصیلی در پایه هفتم آموزش و تدریس کرد.

هر بخش شامل تعدادی درس و تمرین است که سعی شده حجم هر درس به اندازه یک زنگ آموزشی طراحی گردد. در بعضی بخش‌ها چند پروژه به صورت اختیاری ارائه شده و دانش آموز موظف است یکی از آن‌ها را به عنوان پروژه نهایی خود در آن بخش انتخاب کند.

در تدوین کتاب علاوه بر تلاش بی‌وقفه در تولید یک اثر فاخر، از نظر صاحب‌نظران هر بخش نیز بهره برده‌ایم؛ اما قطعاً این کتاب خالی از عیب و اشکال نیست. لذا از شما فرهیخته گرامی دعوت می‌کنیم تا در راستای ارتقا سطح کتاب، مؤلفین را از نظرات و انتقادات ارزشمند خود محروم نسازید.

علاوه بر صفحه این کتاب در سایت موسسه، می‌توانید توسط کانال t.me/honaroma_ir نیز ما مؤلفین کتاب در ارتباط باشید.

این کتاب با همکاری گروه تألیف موسسه هنروما در انتشارات علامه حلی تهیه گردیده است.

سپاس نامه

و در پایان:
با تشکر از
خدا

پدر و مادر گلم

خواهر و برادران نازنینم

همسر دلسوز و مهربانم و پسر کوچکم

همه دوستان و همکارانی که در این سال‌ها بودند در کنارم

و سپهر و کیلی، علی کنشلو، علیرضا احمدیان، کسری

جاویدان، مهدی برمه و ایمان تقدسی عزیز

که در کار تألیف، دوستانه، برادرانه، همدلانه و خلاقانه، به

کمک معلم قدیم‌شان شتافتند.

حامد رحیم پور

بعد از شکر خدا که هر نامی را می‌برم به او باز می‌گردد، دست پدر و مادرم را می‌بوسم به خاطر خیلی چیزها که فقط خودمان می‌دانیم و از خواهر و برادرم سپاسگزارم بابت تحمل همه شرایط سختی که برای نوشتن و سرودن به وجود می‌آورم.

دوستانی ما را در تألیف این کتاب یاری کردند که آوردن نامشان در این متن، کمترین کاریست که می‌شود در پاسداشت کار این عزیزان انجام داد: استاد و دوست بزرگوارم آقای حامد مشفق به پاس تحمل همه مزاحمت‌های و دلسوزی‌های بی‌چشم‌داشت و برادرانه‌اش، دوست دورم ستار ولی‌نژاد هنرمند که از کیلومترها آن طرف‌تر مهربانانه یاری‌ام کرد و حسام خلعت‌آبادی عزیز بابت همه کمک‌های بی‌منت و محبت فراوانش.

مهدی امامی

قبل از شروع به مطالعه کتاب این قسمت را بنخوانید:

وقتی شروع به خواندن این کتاب کنید با بخش‌های مختلفی مواجه می‌شوید که غالباً یک لاک پشت متفاوت برای هر کدام وجود دارد. در هر یک از این بخش‌ها از شما انتظار داریم کار متفاوتی انجام دهید. این قسمت‌ها براساس تئوری‌های نوین آموزش و تجارب موفق تدریس برای آموزش دانش‌آموزان مستعد طراحی شده است. این بخش‌ها شامل:

جالب است بدانی: برای افرادی که دوست دارند بیشتر از سطح استاندارد با موضوعات آشنا شوند این قسمت توصیه می‌شود. در این قسمت مطالبی آورده شده که خواندن و یادگرفتن آن الزامی نیست ولی آن قدر جذاب است که نشود به راحتی بی خیال خواندن آن شد.

پروژه‌ها: در آخر هر فصل به جای تمرین‌های تکراری و حفظ کردنی که تا حالا باعث هنرمند شدن هیچ کس نشده، یک یا چند پروژه طراحی کردیم. با انجام پروژه‌ها دستتان می‌آید که چقدر آنچه را باید یاد می‌گرفته‌اید یاد گرفته‌اید.

شهرفرنگ: از آنجایی که همه ما ساعت‌هایی از روز را در اینترنت سیر می‌کنیم، می‌شود علاوه بر سایر کارها، به سایت‌های علمی و جذاب هم سر زد. در بخش شهرفرنگ سایتی مربوط به موضوع فصل معرفی می‌شود که توصیه مؤلفان بازدید از آن سایت است.

پیشنهاد بازدید: جاها و مکان‌های بسیاری وجود دارد که می‌شود دید و یاد گرفت. در فصل‌هایی که به نظر مؤلفان مکانی مناسب و مرتبط با موضوع فصل وجود داشته در بخش پیشنهاد بازدید معرفی شده است.

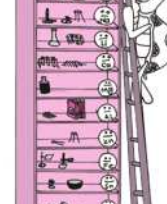
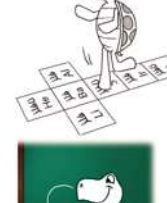
درخت دانش: در صفحه دوم هر فصل، نموداری رسم شده تا به شما کمک کند در کمترین حجم، مطالب فصل و چگونگی تقسیم‌بندی و ارتباط آن‌ها را با هم درک کنید. درواقع این بخش نقشه‌ای است برای گم نشدن در موضوعات.

اهداف رفتاری: بعد از درخت دانش، چند جمله نوشته شده که از اول کار معلوم کند این فصل را می‌خوانیم که چه بشود. خوب است در آخر فصل هم برگردیم و ببینیم، آیا می‌توانیم کارهایی را که در این بخش گفته انجام دهیم یا نه!

پاسخگو باش: در این قسمت باید پاسخگوی مطالبی که تا اینجا خوانده‌اید باشید. پاسخگوی سؤالاتی که انتظار می‌رود بعد از خواندن درس تا آن قسمت، بتوانید باکمی فکر کردن به آن‌ها جواب دهید.

فسفر بسوزان: شاید لازم باشد مقدار بیشتری از مغز خودمان استفاده کنیم و قدری فسفر ذخیره شده را بسوزانیم. البته اگر نتوانستید به سؤالات این بخش جواب دهید افسرده نشوید؛ برخی از فسفر بسوزانیدها را خود مولفان هم بلد نیستند جواب دهند!

دست به کار شو: برای یاد گرفتن هر هنری چاره‌ای ندارید به جز اینکه دست به کار شوید با دست به کار شو قدم به قدم با هم پیش می‌رویم. جای کار شما را هم خالی گذاشته‌ایم تا راهی به جز انجام آن نداشته باشید.

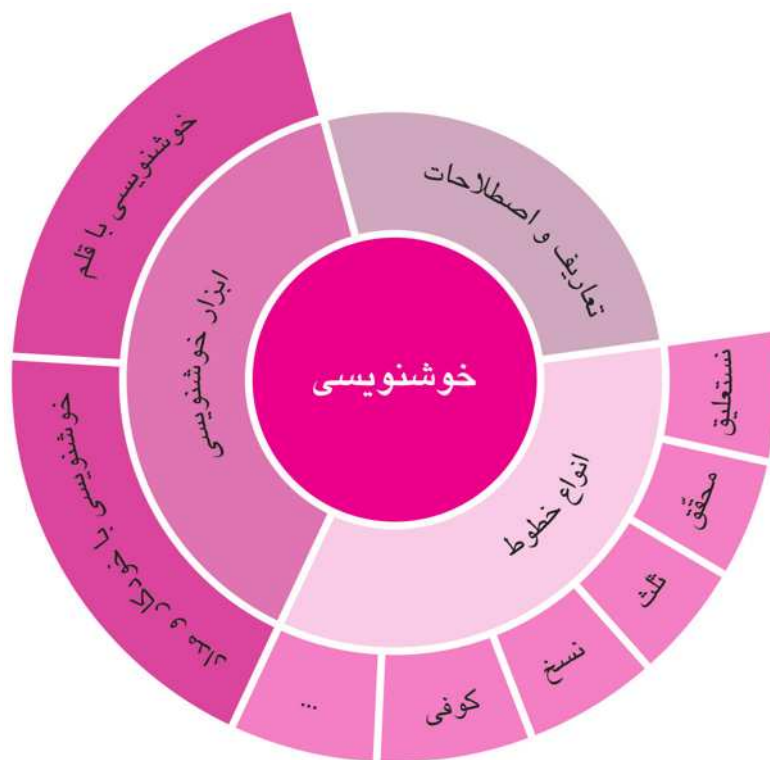
فصل ۳

نوشتنویسی

دوات را در لیفه قرار ده؛ قلم را کج برش بزن؛ حرف «ب» را بکش؛ «سین» را باز بنویس؛ «میم» را شکم نده؛ الله را نیکو بنویس؛ «رحمن» را بکش و «رحیم» را زیبا کنابِت کن!

پیامبر اسلام (صل الله علیه و آله)

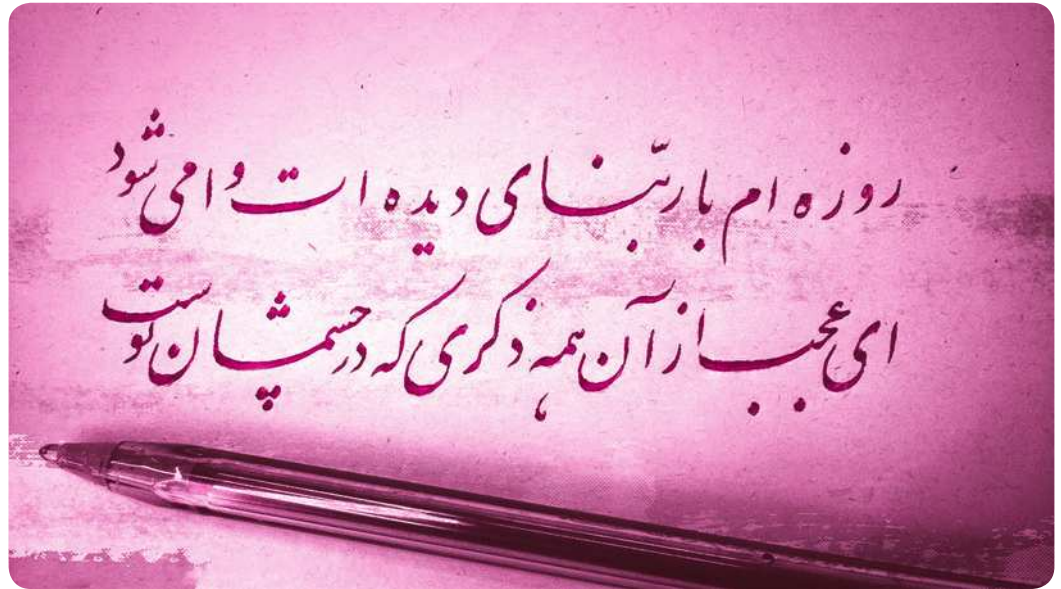
اگر این فصل را به خوبی مطالعه کنی و کارهای فواسته شده را با دقت انجام دهی:

- با اصطلاحات، ابزار و برخی مفاهیم خوش نویسی آشنا خواهی شد.
- دید بهتری نسبت به اهمیت هنر خوش نویسی و یادگیری آن پیدا خواهی کرد.
- اصول خوش نویسی و تاریخچه خطوط مختلف را می شناسی و می توانی این خطوط را از یکدیگر تفکیک کنی.
- در خوش نویسی حروف و کلمات مختلف به مهارت نسبی بررسی خواهی رسید.
- با روش های جدید خوش نویسی با استفاده از رایانه و نرم افزارها آشنا خواهی شد.

مقدمه

در دنیای امروز هرجایی هم که بروی و هر کاره‌ای هم که بشوی بالاخره یک روزی، یک جایی یک وقتی به این نوشتن نیاز خواهی داشت. اصلاً انگار خط آدم یک چیزی است شبیه لباسش. یک چیز که شخصیتش را قرار است نشان بدهد. مثلاً اگر بهترین مهندس عالم بشویم؛ اما وقتی دست خطت را در آفتاب می‌گذارند همان خرچنگ قورباغه معروف بشود و شروع کند به راه رفتن. پزشک‌ها که دیگر صاحب سبک هستند در نوشتن. یک جوری که مریض و دکتر داروخانه باید دست در دست هم دهند جهت رمزگشایی نسخه جناب پزشک.

خلاصه که خط خیلی مهم است. زمین و آسمان را هم بتکانی باز این خط خیلی مهم است. هیچ کس پیدا نمی‌شود بگوید مهم نیست خط آدم چگونه باشد یا نباشد یا از این حرف‌ها. لذت زیبا نوشتن شاید یکی از زیباترین لذت‌های دنیا باشد وقتی دستت به نرمی حرکت می‌کند و حتی دفتر و کتابت هم یک اثر هنری می‌شود حس خوبی داری که با هیچ چیز عوض نخواهی کرد. باید بنویسیم باید خوب هم بنویسیم. حالا این چیزی که می‌نویسیم هر چه می‌خواهد باشد. چه تکلیف و جزوه و آدرس و مشخصات و چه داستان زندگی‌مان.

درس اول: آشنایی با اصطلاحات و ابزار خوش‌نویسی

لازمه انجام هر کاری، آشنایی با اصطلاحات، مفاهیم و ابزارهای موردنیاز برای انجام آن است و هنر خوش‌نویسی هم از این قاعده مستثنی نیست. در این درس می‌خواهیم با این مهمات (!) آشنا شویم.

روش در دست گرفتن قلم یا خودکار

قبل از آشنایی با اصطلاحات و ابزارها لازم است با نحوه استفاده از قلم آشنا شویم و سعی کنیم از این پس چه در کتابت تحریری (با مداد، خودکار، خودنویس و...) و چه در خوش‌نویسی با قلم، آن را رعایت کنیم؛ یعنی بالاخره یک فرق‌هایی بین خودکار و قلم با دسته بازی قائل شویم. همان‌گونه که در تصویر می‌بینید، قلم باید بین انگشت شصت و اشاره و روی انگشت میانی قرار گیرد. سعی کنید به قلم و کاغذ فشار بیش از حد وارد نکنید؛ زیرا باعث تغییر ضخامت‌های ناخواسته و خستگی دست شما می‌شود.

مراقب باشید فاصله انگشتان با نوک قلم از حد معمول خارج نشود! نه خیلی دور و نه خیلی نزدیک. یعنی نه آن قدر دور که کلاً قلم از اختیارتان خارج شود نه آن قدر نزدیک که نوک خودکار و قلم را نبینیم یا دستمان کثیف شود.

بهتر است هنگام خوش‌نویسی با قلم یک کاغذ تمیز را زیر دست خود و روی کاغذ اصلی قرار دهید تا مانع از برخورد دست شما با آن شود. خوب است این مورد را جدی بگیرید که کارتان به فنا نرود.

مواد لازم

اهمیت بهره‌مندی از ابزار خوب برای انجام هر کاری از جمله خوش‌نویسی بر هیچ‌کس پوشیده نیست. بالاخره هرکسی می‌فهمد چیز خوب از چیز بد بهتر است. با کلاس‌ترش اینکته: استفاده از ابزار مرغوب به افزایش کیفیت اثر تولیدشده کمک زیادی می‌کند.

حالا می‌خواهیم چند وسیله پرکاربرد و مهم در خوشنویسی را مورد بررسی قرار دهیم:

برای خوشنویسی با قلم

قلم: بالاخره باید یک چیزی وجود داشته باشد که با آن بنویسیم. آن چیز همان قلم است. اصلی‌ترین و مهم‌ترین ابزار خوشنویسی قلم است. بهترین و مناسب‌ترین قلم، قلم نی دزفولی است که معمولاً رنگ تیره‌تری نسبت به سایر قلم‌ها دارد. اگر هم از خیر خوشنویسی با قلم گذشتی خب اشکالی ندارد. از همان مداد و خودکارت استفاده کن و خیرش را ببین.

زبانه قلم: به قسمت نوک قلم که به‌صورت مایل برش می‌خورد، زبانه قلم می‌گویند. گفتن ندارد اما با تغییر میزان تماس زبانه قلم با کاغذ، ضخامت نوشته ما تغییر می‌کند.

یاسنگو باش

به نظرت ویژگی‌های یک قلم خوب چیست؟

کنکاش کن

در مورد روش آماده‌سازی قلم نی دزفول تحقیق کن و نتیجه آن را در کلاس ارائه بده! راهنمایی اینکده یک ارتباط خاصی بین قلم نی دزفول و جناب گاو وجود دارد.

کاغذ: کاغذ خوشنویسی نباید خیلی زبر و ناصاف باشد و بیش‌ازاندازه مرکب جذب کند. بهترین کاغذ برای خوشنویسی کاغذ گلاسه است که حرکت قلم بر روی آن به‌راحتی صورت می‌گیرد.

دست به‌کار شو

کاغذ ابروبلا بسازید

وسایل موردنیاز: آب-کاغذ- سینی تخت- قلم‌مو یا قطره‌چکان-رنگ رقیق شده-نشاسته
روش انجام کار:

ابتدا نشاسته را کاملاً در آب گرم حل کرده و سپس آن را در یک سینی تخت و لبه‌دار می‌ریزیم. پس‌ازاینکه سطح مایع هموار شد، با استفاده از قلم‌مو یا قطره‌چکان قطرات رنگ را روی سطح مایع می‌اندازیم. حال می‌توانیم با استفاده از یک تکه چوب، قلم‌مو یا خلال‌دندان رنگ‌ها را ترکیب کرده و به طرح موردنظر برسیم.

در این مرحله کاغذ را با دقت روی مایع می‌گذاریم و پس از چند لحظه به‌آرامی از روی آن برمی‌داریم. پس از خشک شدن، کاغذ شما آماده استفاده است.

مرکب: از مهم‌ترین ابزارهای خوشنویسی مرکب است. رنگ‌دانه اصلی مرکب دوده می‌باشد و در آن از زاج، مازو و صمغ نیز استفاده می‌شود. دوده که خب از اسمش معلوم است به‌عنوان رنگ‌دانه استفاده می‌شود. صمغ عربی هم چیز عجیبی نیست.

شیره یک درختی است به نام صمغ که علاوه بر مرکب در نوشابه و واکس هم استفاده می‌شود. زاج هم ترکیبی است شیمیایی که در سنگ‌های معدنی استفاده قرار می‌گیرد. مازو هم همان میوه درخت بلوط است! تا یادمان نرفته این را هم بگوییم که برای خوش‌نویسی حتماً از مرکب سیاه استفاده کنید. چراکه زرق‌وبرق مرکب‌های رنگ شما را گول می‌زند.

لیقه: از آنجایی که مرکب خیلی روان است و تجربه نشان داده این تبلیغ‌هایی که از مواد شوینده در تلویزیون می‌بینیم زاید به ذهن خلاق کارگردان است؛ پس باید یک فکری برای کنترل این مرکب بکنیم. البته زحمت فکر کردن را قبلاً کشیده‌اند و از پدیده‌ای به نام ليقه رونمایی کرده‌اند. همین ابریشم‌های نرم و لطیف و دوست‌داشتنی!

دوات: احتمالاً لگن گزینه مناسبی برای قرار دادن ترکیب مرکب و ليقه نیست. پس باید بالاخره این ترکیب فوق پیشرفته را درجایی قرار داد. دوات چیز پیچیده‌ای نیست. یک قوطی خوش دست است برای همین کار.

برای خوش‌نویسی با خودکار و مداد

خودکار یا مداد: مداد مناسب برای خوش‌نویسی همان مداد معمولی یا HB است. بهتر است مدادی که انتخاب می‌کنید کاملاً گرد باشد تا به راحتی در دست بچرخد. مداد را به صورت مرتب تراش کنید تا ضخامت کارتان ثابت باشد؛ البته نه آن قدر تیز که پشت سر هم بشکند و مشکل‌ساز شود.

برای خوش‌نویسی با خودکار، استفاده از خودکارهایی با جوهر خمیری بهتر است. پس سعی کنید سراغ خودکارهایی با جوهر مایع یا ژله‌ای نروید. برای خوش‌نویسی حتماً از رنگ آبی یا مشکی استفاده کنید. دلیلش را هم که قبل تر گفتیم.

کاغذ: برای خط تحریری و خوش‌نویسی یا خودکار و خودنویس و مداد کاغذ معمولی دفترتان کفایت می‌کند. سال بعد مفصل در مورد کاغذ حرف می‌زنیم!

همین اول کاری باید ببینیم چه در چننه داری. سرمشق‌های ارائه شده را به صورت تحریری و خوش‌نویسی با قلم بنویس. حتماً قبل از نوشتن به سرمشق خوب نگاه کن و از مشق نظری غافل نشو. برای تمرین سرمشق‌های خط تحریری از مداد مناسب یا خودکار استفاده کن و به هیچ‌عنوان سراغ روان‌نویس و ... نرو.

برای خوش‌نویسی با قلم هم همان‌گونه که گفتیم بهترین قلم، قلم نی دزفولی است. از قلم‌های خیلی ریز یا خیلی درشت استفاده نکن. قلم را مناسب دست خود انتخاب کرده و دقت کن کاملاً صاف، یکدست و بدون ترک باشد. برای تراشیدن قلم به معلمت مراجعه کن. سال بعد تراشیدن قلم را هم یاد می‌گیریم.

تا زمانی که یک سرمشق را نسبتاً کامل نیاموخته‌ای سراغ سرمشق بعدی نرو. پس از پایان تمرین هر سرمشق طبق جدول زیر به خودت نمره بده و در انتها یک میانگین ساده بگیر.

عنوان	تمیزی کار	شبهات با سر مشق
نمره از ده		
مجموع		

این روند را برای همه تمرین‌های این فصل با قوت و دقت و قدرت اجرا کن.

دست به کار

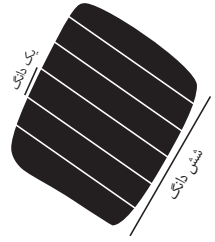
شو

اصطلاحات مهم خوش نویسی

هنر خوش نویسی نیز مانند بقیه هنرها و غیرهنرها! برای خودش اصطلاحاتی دارد که آشنایی با آنها احتمالاً به کار می آید و گفتن آنها مقدار زیادی کلاس دارد. در این بخش می خواهیم به توضیح برخی اصطلاحات پر کاربرد در خوش نویسی بپردازیم.

نقطه: کوچک ترین و پایه ای ترین عضو خانواده خوش نویسی، نقطه است و تعریف آن خیلی واضح و ساده است. نقطه از کشیدن تمام پهنای قلم روی کاغذ به وجود می آید. معیار اندازه گیری حروف و فاصله ها در خوش نویسی نیز، نقطه است.

دانگ: اگر پهنای یک نقطه را به شش قسمت مساوی تقسیم کنیم، به هر کدام از این قسمت ها یک دانگ می گویند. معیار اندازه گیری ضخامت خطوط در خوش نویسی دانگ است! چیز خیلی عجیبی هم نیست قبل از این هم از دانگ خیلی جاهای دیگر استفاده می کردیم؛ مثلاً سند شش دانگ!

آیا می توانی نیم نقطه را تعریف کنی؟ ضخامت نیم نقطه چند دانگ است؟

پاسدنگو باش

ترکیب: به نحوه چیدمان حروف و کلمات در کنار یکدیگر ترکیب گفته می شود. ترکیب از مهم ترین عوامل افزایش زیبایی بصری اثر خوش نویسی است.

همه ما حداقل یک بار هم که شده دنبال ساختن یک ترکیب خوب بوده ایم. چه در عکس ها دست جمعی با رفقا یا حتی چیدن یک سفره جذاب برای مهمان هایمان.

یکی از مؤلفها استقلالی می باشد.

کرسی: محل قرارگیری حروف و کلمات نسبت به سطر (یک خط فرضی هم راستا با افق) را کرسی و رعایت این اصل را کرسی بندی می گویند.

خوشنویسان معمولاً برای نمایش کرسی بندی از نقطه گذاری استفاده می کنند.

مثل اینکه دست کسی را گچ بگیرند. این بنده خدا هر جا که برود دستش همان حالت خودش را دارد. کرسی بندی دقیقاً همین است؛ یعنی این حرف‌ها و ترکیب‌ها هر جایی که بروند یک قاعده مشخصی دارند.

در مورد کرسی بندی اثر زیر روبرو نظری داری؟ آیا می‌توان چند مورد را بیان کنی؟ مثلاً فاصله حرف "گ" در اگر از یک خط فرضی که از انتهای "ر" می‌گذرد نزدیک یک و نیم نقطه است؛ یعنی هر جایی و با هر اندازه قلمی بخواهیم آن را بنویسیم این قاعده با قدرت برقرار است.

کشیده (مد): نوعی از نوشتار بعضی از حروف، در حالت بلند و کشیده و در راستای سطر است که باید با شش‌دانگ قلم نوشته شود. این حروف همان‌هایی هستند که معمولاً قیژ قیژ فراوانی در هنگام نوشتن تولید می‌کنند.

ب ف ک س

مدل کشیده ب را از روی سرمشق تمرین کن

راویلهو ↑ عمود

کشیده بلند { واحد ۵ واحد ۶ واحد ۹ } انتها دیگر عمود نیست

ب
ابتدا و انتها هم راس
شروع ۵/۵ واحد بالاتر

انتها پایین‌تر

درس پنجم: مشق خوشنویسی

ایمان، داری، محمد، زانی، محمد
عین، یحیی، مجاهد، کاتب، حضرت
محمد، عباس، عباس، محمد، محمد
در کتب و کتب
کتابت یکی است

کلاً ما رابطه خوبی ما مشق نداشتیم، نداریم و نخواهیم داشت. ولی این مشق خیلی شبیه آن مشق‌ها نیست. بی‌شک مهم‌ترین پایه آموختن هر هنری تمرین و ممارست مداوم در آن است. هنر خوشنویسی نیز از این قاعده مستثنی نیست. حتی بزرگان و اساتید سرشناس و صاحب‌نام نیز روزانه چند ساعت صرف تمرین می‌کنند.

انواع مشق

در خوشنویسی مشق بر سه نوع است: مشق عملی، مشق نظری و مشق خیالی.

مشق عملی (قلمی): همان‌گونه که از نام آن نیز پیداست، مشق عملی همان نوشتن و تمرین کردن است. برای خوشنویسان تازه‌کار این مشق نویسی به صورت تقلید از سرمشق نوشته‌شده توسط استاد انجام می‌شود و هنرجو باید تلاش کند کیفیت نوشته خود را به سرمشق استاد نزدیک کند. همان کاری که ما می‌خواهیم بکنیم!

مشق نظری: مهم‌ترین رکن مشق نظری دیدن است. چنانکه هنرجو باید به سرمشق و نحوه نوشته شدن آن توسط استاد با دقت نگاه کند و اصول صحیح خوشنویسی را ببیند و بیاموزد. یعنی فقط نگاه کنید.

مشق خیالی: مشق خیالی حرفه‌ای‌ترین نوع مشق نویسی است و لازمه آن ممارست در مشق عملی و نظری است که در آن خوشنویس در ذهن خود چگونگی نگارش یک اثر را بررسی کرده و به ترکیب و شکل اثر می‌اندیشد. فعلاً این نوع مشق به درد ما نمی‌خورد و یک جورهایی مال از ما بهتران است.

سطر نویسی

پس از تمرین نگارش حروف به صورت تنها، اولین شکل آموزش خوشنویسی، سطر نویسی است و اولین قدم در سطر نویسی نوشتن مشق‌هایی با کلمات ساده است.

برو بریم!

همان‌طور که گفتیم مهم‌ترین رکن آموزش خوشنویسی تمرین و ممارست اصولی و دقیق است. حالا که توانستید از پس نوشتن حروف بر بیایید. نوبتی هم که باشد نوبت سطر نویسی است.

سرمشق‌های زیر را در کاغذ مناسب تمرین کنید.

کیرین برتر اندیشه برنگردد

بنام خداوند جان و خرد

ترک آرام و خواب باید کرد

برتا بد کوه را کایت برگ کاه

شهر فرنگ

نرم افزار خوش نویسی میرعماد:

با پیشرفت فناوری همه چیز به سمت آسان تر شدن می رود. دیگر لازم نیست برای خرید کردن ساعت ها در ترافیک و شلوغی معطل شوید یا حتی از خانه بیرون بروید. با زدن چند دکمه ناقابل می توانید آنچه می خواهید را دم در خانه تحویل بگیرید. دیگر برای انتقال وجه نیازی به رفتن به بانک و ایستادن در صف های طولانی دستگاه های خودپرداز نیست. با همین گوشی های تلفن همراهتان، خیلی راحت می توانید به همه کارهایتان برسید و ده ها نمونه دیگر از این دست که خودتان بهتر می دانید. هنر خوش نویسی هم از این قافله جا نمانده و برنامه نویسان خوش ذوقی در این زمینه دست به هنرنمایی زده اند.

در این قسمت می خواهیم یک برنامه آسان و کاربردی را به شما معرفی کنیم. میرعماد از کامل ترین نرم افزارهای خوش نویسی است که امکان بهره مندی از خطوط مختلف را به کاربر می دهد. از ویژگی های دیگر این نرم افزار امکان استفاده از آن در برنامه های مختلف از جمله برنامه های office است. همچنین شما می توانید از اثر نوشته شده در قالب های مختلف خروجی بگیرید.

سایر امکانات نرم افزار میرعماد:

تغییر کشیدگی، ترکیب حروف، جابجایی حروف، نقاط و اعراب، پشتیبانی حروف فارسی، عربی، اعراب گذاری میرعماد را می توانید از سایت های معتبر خریداری و دانلود نمایید.

پروژه

پروژه این بخش رو به دو قسمت کلی تقسیم کردیم و شما می توانید بر اساس علاقه یا توانمندی هایتان نوع پروژه را انتخاب کنید. فراموش نکنید که پروژه بخش اصلی نمره شما را تشکیل می دهد. پس در انجام آن کوتاهی نکنید با حوصله و دقت برای آن وقت بگذارید.

نوع اول

برای انجام پروژه در نوع اول شما باید سرمشق داده شده را سه مرتبه بنویسید هم به صورت ریز و هم با قلم! برای این کار یک کاغذ گلاسه A4 تهیه کنید و مرکز آن را مشخص کنید و یک خط افقی با مداد بکشید. حالا پنج سانتی متر بالاتر و پایین تر از آن را نیز مشخص کرده و خط بکشید. استفاده از برگه ابروباد دست ساز خودتان حتماً نمره بیشتری به همراه خواهد داشت. با دقت فراوان و پس از تمرین سرمشق مورد نظر را بنویس و به معلم تحویل بده. اگر به دست من افتد فراق را بکشم

نوع دوم

از آنجایی که با نرم افزار میرعماد آشنا شده اید نوع دوم پروژه را به طراحی با رایانه اختصاص داده ایم. برای این کار عبارت داده شده را در نرم افزار میرعماد حداقل به دو خط که در این بخش آموزش داده شده بنویسید. توجه داشته باشید پروژه شما در این نوع سخت گیرانه تر بررسی خواهد شد و نحوه ترکیب حروف در این نوع دارای اهمیت بیشتری است. پس لازم است نگاه مجددی به کارهای هنری آورده شده در کتاب ببینید و یا با یک جست و جوی ساده با دنیایی از آثار هنری مواجه شوید. فراموش نکنید که در این نوع پروژه هم باید عبارت نوع اول را به صورت تحریری (با مداد یا خودکار) بنویسید. شاه شمشاد قدان خسرو شیرین دهنان